

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul, anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

+ GHEORGHE BOGDAN DUICĂ

A trecut o săptămână dela moartea lui, și totuș gândul nostru nu se poate obicinui cu această despărțire, atât de fulgerătoare și dureroasă. Căci este sigur, că deodată cu el s'a stins una din acele mari și excepționale lumini ale științei românești, care ar fi onorat cu prisosință cultura oricărui popor din apusul Europei.

Datorită unor privilegii spirituale, — caracteristice familiei Bogdanilor din Brașovul cultural, — savantul dela Cluj se impusese foarte de vreme atențiunii publice, prin talentul și erudițiunea sa surprinzătoare.

O fotografie prețioasă ni-l arată în tovărășia lui Gh. Coșbuc și S. Albini din redacția „Tribunei” dela Sibiu, în ale cărei coloane curajoase, începuse să apară scrisul lui tânăr, îndrăzneț, și de-o factură originală, ce trezia interes și admirație. De atunci ziaristica rămăsese una din pasiunile mari, ce l-au stăpânit atât de indelebil, încât și tristul anunț de moarte din „Telegraful Român” a ieșit deodată cu articolul lui simbolic despre „Școala sătească”, dat personal redactorului cu două zile înainte de a se sfârși.

În fond, Bogdan-Duică a fost, cum o dovedise din tinerețe, un spirit cu note de universalism, capabil să îmbrățișeze și să exploreze cu rezultate bogate cele mai variate câmpuri intelectuale. Minte ascuțită și comprehensivă, — ca puține altele — pătrundea repede în tainele științelor, lămurind victorios probleme, cari pentru atâția păreau insolubile sau ascunse încă în tenebrele misterelor.

Iubirea organică pentru carte, memoria uriașă și puterea neîntrecută de creațiune, au constituit dela început mijloacele eminente, cari au dat activității lui aspecte atât de numeroase și rodnicii atât de întinse. Cultura imensă, acumulată pe urma unor lecturi și studii de neegalată răbdare benedictină, l-au pus în situația de a aborda subiectele cu o competență, ce creștea zi de zi, și căreia dela o vreme nu-i putea rezista nici o împotrivire științifică.

Mă gândesc de pildă la cele dintâi lucrări de istorie „Procesul Episcopului Ioan Inocenție Clain” și „Călugărul Vasarion Sarai”, cari deși scrise cu aproape 40 de ani în urmă, se citesc tot așa de bine și astăzi, atât de serioasă este metoda și de bogată documentarea lor. Toată opera lui Bogdan-Duică este dominată de această severă disciplină de gândire, întemeiată pe neînchipuit de meticuloase cercetări, pe analize bogate, și concluzii limpezi, cari înlătură îndolelile și dau impresia ultimului cuvânt în materie. De aceea monografiile, ca Istoria țărănismului, Istoria literaturii române moderne, Viața lui Gheorghe Lazăr, Simeon Bărnăușiu, Ioan Barac, vor rămânea tot atâtea monumente impunătoare de muncă științifică, executate în condiții de autentic spirit apusean.

Dar Bogdan-Duică n'a fost numai academicianul plin de știință, scrupulosul fără odihnă de manuscrise și biblioteci, sau

profesorul deschizător de perspective, respectat de colegi și iubit de studenți. Temperament viu, sensibil și activ, el s'a simțit deopotrivă de bine și afară în larg, unde se frământă viața națiunii cu toate valurile ei cotidiene. Nu s'a mulțumit să fie numai un spectator filosofic al acestui zbucium colectiv, ci s'a angajat printre cei dintâi luptători de elită ai neamului nostru, dând revendicărilor politice românești temeuri mai solide prin motivarea lor istorică, literară și culturală.

Bogdan-Duică

Format în școala „Tribunei”, el era un apostol înflăcărat al panromânismului, care zidit pe unitatea culturală, ca etapă logică de pregătire, va duce în clipa istorică la unitatea politică a tuturor Românilor. În cea mai grea, dar și cea mai strălucită epocă, a Memorandului, Bogdan-Duică, împreună cu regretatul Ion Rusu Șirianu, era la „Tribuna” animatorul de fiecare zi al bătăliei glorioase ce se dedea în capitala Ardealului, iar mai târziu, ca trimis al comitetului național, alergă la Sârbi și Croați spre a-i câștiga pentru marele congres al naționalităților, care se ținu la Budapesta în primăvara anului 1895. Stănjinit în libertatea lui de mișcare, el părăsește Ardealul în acelaș an și trece în Bucovina, unde face gazetărie la Cernăuți, purtând în acelaș entusiasm sfânt drapelul idealurilor românești. De aici el se îndreaptă în fine spre București, unde găsim și o catedră definitivă la liceul Mihai Viteazul, continuă fără nici o rezervă, aceeaș luptă dărză și inteligentă pentru triumful cauzei naționale.

Războiul mondial îl găsește în postul avansat și însemnat de secretar general al Ligii culturale. Și ce acțiune fru-

moasă, luminată și patriotică a desvoltat el aici, cu acel simț admirabil al rostului covârșitor, ce-l juca Liga în hotărârile decisive ale Țării! Desprindem în grabă acest crâmpei minunat din adresa ce urma să fie trimisă Regelui Carol la 1 Septembrie 1914: „Noi rugăm pe Maiestatea Voastră să porunciți toate jertfele ce le merită neamul nostru, cât este așezat împrejurul Țării, și care trebuie susținut ca zid de apărare pentru ea, și ca temelie de putere nouă. Acum ni se pare sosit prilejul ca România să devină o putere, al cărei cuvânt să nu fie ascultat numai astăzi, sub povara respectului de înțelepciunea și a spaimei de puterea Maiestății Voastre, ci să fie ascultat în vecii vecilor. Rugăm pe Maiestatea Voastră să porunciți toate jertfele de nevoie pentru ca România să devie marea putere a regiunii carpatice”.

Visul s'a împlinit și Bogdan-Duică a fost chemat să illustreze noua Universitate românească a Daciei superioare. Cu intuiția lui fină și sigură, el și-a dat seama, că domnia noastră aici trebuie să se razime pe două coloane de granit: Știința și credința. S'a angajat deci, cu încredere tinerească, la această vastă și magnifică operă spirituală.

(Continuare în pag. 3).

FUNERARIILE PROF. GH. BOGDAN DUICĂ

Duminea trecută s'a făcut la Sibiu înmormântarea profesorului universitar Gheorghe Bogdan-Duică.

La amiază rămășițele regretatului cărturar aduse dela Brașov au fost depuse în palatul „Astra“, de unde după un scurt serviciu au fost ridicate și așezate la catedrala ortodoxă.

În jurul catafalcului s'au depus peste 40 coroane și jerbe trimise de dl Gh. Tătărescu, președintele con-

siliului de miniștri, Dr. Angheliescu, ministrul instrucțiunii, Academia Română, Societatea Scriitorilor, profesorii dela Universitatea din Cluj, soc. studentești, organizațiile liberale din Sibiu și Tg.-Mureș, I. P. Sf. Mitropolitul Nicolae Bălan, etc.

Un mare sobor de preoți, în frunte cu Mitropolitul Nicolae, slujește prohodul în prezența unui mare număr de intelectuali.

Cuvântarea I. P. Sf. Mitropolit Nicolae.

I. P. S. face o succintă și frumoasă caracterizare a personalității răposatului. Gh. Bogdan-Duică a fost o figură excepțională în cultura noastră națională. Cu o inteligență scâpărătoare și criticism sever, dar obiectiv a dat literaturii noastre opere de o valoare netrecătoare. A luat parte activă la toate manifestările noastre de afirmare culturală și națională și cuvântul lui cu amploare documentată a dărîmat de nenumărate ori argumen-

tele șubrede ale adversarilor. Spirit scripitor, energie pururi activă, caracter integru s'a dovedit în tot cursul vieții sale. Dar pentru noi are o dublă importanță întrucât a fost și omul bisericii, dedicat cu trup și suflet bisericii noastre străbune servind cu devotament și chiar cu entuziasm toate problemele de afirmare ale bisericii noastre. Pentru aceasta biserica noastră îi rămâne vecinic recunoscătoare.

Cuvântarea dlui Al. Lapedatu, Ministrul Cultelor.

O jumătate de veac aproape, Gh. Bogdan-Duică, și-a avut în viața publică-națională a neamului nostru de dincoace și dincolo de Carpați, un rol al său propriu, bine și general cunoscut și apreciat. Căci și pe acest teren a fost, incontestabil, o excepțională personalitate.

Încadrat, de tânăr încă, de pe băncile școlii, în lupta de apărare a ființei naționale a Românilor cis-carpațini, el nu aducea, în această luptă, ca alți semeni, numai devotament, însuflețire și talent, ci și calități rare pe acea vreme la noi, cari îl ridicară, dela început, deasupra altor contemporani și îl scoaseră în atențiunea opiniei publice:

O cultură bogată și variată pe care n'a încetat o clipă a și-o spori și selecta mereu — o putere de muncă și de jertfire de sine care nu s'a desmințit un moment chiar în toată viața sa, — un spirit critic, acut și profund, care-l făcea să privească și să pătrundă până în miezul lucrurilor, — o convingere sinceră pe care a pus-o totdeauna, la baza acțiunilor sale politice, chiar și acelor mai pasionate și mai vehemente, — un curaj civic și polemic care nu știa să cruțe pe nimeni, dar absolut pe nimeni, — idei și concepții pure în pas cu vremea și deci inovatoare și promovatoare de progres...

Toate aceste calități, prin care s'a afirmat în tinerețile depărtate și le-a păstrat și manifestat, nealterat, dealungul unei activități publice-naționale de peste o jumătate de veac, până în pragul bătrânețelor, cari, vai, i-au deschis atât de neașteptat și de dureros mormântul.

Cum a debutat la Tribuna din Sibiu așa a fost la Gazeta Bucovinei din Cernăuți și a rămas la zările naționaliste din capitala României: apărător hotărât, devotat, curajos și fără rezerve al cauzelor și intereselor naționale și culturale ale poporului românesc, desmormind conștiințele adormite și descătășând sufletele obidite.

În lupta aceasta neprihănită și neobosită a dat și a primit lovituri, a cauzat și provocat dureri și jigniri și a săvârșit de sigur, lucru omnesc fiind, nedreptăți și greșeli. Dar cu aceeași sinceritate și onestitate cu

care le-a săvârșit, le-a recunoscut și a făcut totul ca adversarii să le ierte și să le uite, după cum însuși le-a iertat și le-a uitat pe ale acestora. De aceea a și fost mai mult stimat și iubit, decât detestat și vrășmășit. Într'un cuvânt, — un luptător de rasă, un mare luptător, care și-a înscris cu cinste și vrednicie, numele în istoria luptelor pentru redobândirea drepturilor și libertăților naționale și politice ale poporului românesc de dincoace de munți.

După ce a trecut în țară și și-a dobândit completa libertate de acțiune, a luptat cu toată ardoarea și vigoarea, în cadrele Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor și a mișcărilor naționale iredentiste de aci. În aceste lupte și mișcări și-a avut locul și rolul său de frunte și de merit, până la deslănțuirea furtunei celei mari, când a trebuit să îndure calvarul suferințelor cu care i-a fost dat să-și încununeze frumoasa și rodnică activitate, luat fiind ca ostatic de vrăjmașii ce invadaseră Bucureștii și deportat apoi în Bulgaria.

După unire, ca toți cei ce au avut fericirea să vadă realizarea idealului nostru național, a continuat, cu aceeași hotărâre și vigoare, lupta pentru noile trebuințe și revendicări politice, sociale și culturale ale României întregite. Iar când a simțit necesitatea să se fixeze, în viața publică, în cadrele unui partid, după experiențe și decepții de câțiva ani, a venit și s'a așezat, statornic și devotat, în casa partidului național-liberal, pe care de zece ani de zile îl onorează cu numele și reputația și-l slujește cu munca și devotamentul său.

Fericit că a avut în rândurile sale pe unul din cei mai buni și meritoși fii ai neamului, pe unul din cei mai vrednici și mai aprigi luptători ai idealului național, pe unul din cei mai însemnați și vestiți cărturari ai țării, — partidul național-liberal și guvernul său se înclină, azi, cu respect și grațitudine, în fața mormântului lui Gh. Bogdan-Duică și aduce prin glasul meu, prinos omagial memoriei sale. Iar președintele partidului și guvernului se asociază, cu emoție, la durerea sinceră și profundă ce înconjoară în aceste momente, ale supremei despărțiri, rămășițele sale pământești.

Cuvântarea dlui Rector Fl. Ștefănescu-Goangă.

În numele Universității Regele Ferdinand din Cluj am venit să depun o lacrimă de adâncă durere pe sicriul colegului și fostului nostru rector Bogdan-Duică, pe care o moarte fulgerătoare l-a smuls cu brutalitate din mijlocul nostru. Universitatea suferă prin moartea lui una din acele grele pierderi pe care abia în câteva generații o va putea împlini, căci Bogdan-Duică n'a fost numai un istoriograf de o sobră erudiție, un cercetător pasionat și fără egal al trecutului nostru literar, critic fin și pătrunzător, ziarist și polemist de rasă, ci mai presus de toate un răscolitor de idei, un animator și îndrumător care posedă rara taină de a insufla tineretului dorința și energia de a frânge zăgăzurile orizonturilor strivite, spre a se avânta cu tot avântul tinereții lor în lupta purificatoare și întremătoare a marilor idealuri culturale și naționale.

Bogdan-Duică a servit Universitatea cu credință și devotament și când i s'a încredințat înalta misiune de a fi conducătorul ei, a pus în serviciul ei întreaga sa activitate și toată puterea sa de muncă, dorind din adâncul sufletului său, vecinic în mișcare și plin de avânt, s'o vadă înălțându-se cât mai sus, cât mai strălucitoare ca un focar viu al culturii și al științei.

O idee mare și generoasă a constituit în deosebi crezul vieții sale profesionale, ideea unei universități pusă în serviciul vieții naționale, a

Cuvântarea dlui consilier eparhial Dr. Seb. Stanca.

Mare și minunată alcătuire a mânilor lui Dumnezeu este sufletul omului. Zemslit din firele de aur ale tainelor divinității, neînțelese de mintea omenească, sufletul acesta acumulează scripuri de bucurii și de avânturi luminoase alături de sbuciumul patimilor, de frământarea unor dorințe neîmplinite și adeseori chiar de clocote de revoltă nehotărâtă.

Subt acest aspect sufletul regretatului Gh. Bogdan-Duică a avut o structură specială, neobicinuită, structură caracteristică unor oameni mari, al căror nume rămâne ca să perpetueze creațiunile sufletului locuit într'ânșii.

Gh. Bogdan-Duică a fost un om mare pentru cultura neamului nostru. Clipa dureroasă de astăzi nu este în stare să-i contureze în linii bine definite personalitatea. Rămâne însă ca ziua de mâine cu perspectiva depărtării să scoată în relief măreția omului, care o viață a avut și această viață și-a închinat-o întreagă culturii noastre naționale.

Dar complexul de probleme atacate de Gh. Bogdan-Duică îl revindicăm în mare măsură și noi reprezentanții bisericii noastre strămoșești, pentru că personalitatea lui Gh. Bogdan-Duică este o manifestare clasică a unui suflet scuciat de problemele eternității, trecut prin apele desiluziilor și revenit complet refăcut și cu o sănătate sufletească robustă în slujba religiei și a credinței în Dumnezeu.

Dac'ar fi să-l profilăm într'o asemănare cu altă figură distinsă a cul-

unei universității care să servească activitatea sa științifică și culturală asupra vieții neamului, luminându-i drumurile și sporindu-i puterile.

În concepția lui, universitatea constituită unul din cele mai puternice mijloace de afirmare ale conștiinței naționale. De aceea, tineretul trebuie crescut în cultul ideii unității sufletești a neamului și în cultul și în practica muncii creatoare.

Viața de toate zilele, preocupările sociale și curente de idei ale studenților l-au interesat în deosebi. Se simțea totdeauna bine în mijlocul lor, s'a îngrijit cu iubire părintească de cei în suferință și a ajutat pe cei nevoiași cu delicateță și generositățe.

A creat un fond de ajutor și împrumut care-i poartă numele pentru studenții săraci și meritoși și a fost printre cei dintâi profesori care s'au ocupat de înființarea și organizarea căminelor studentești.

Plin de curaj, cutezător în gând și fapte, a muncit fără preget, neștiind ce-i odihna. Numai moartea i-a dat liniștea și repausul de care nici odată n'a simțit nevoie în sbuciumata sa viață.

Dacă opera sa științifică a fost sortită să rămână neterminată, dacă multe din gândurile ce i-au frământat mintea vor rămânea tănuite pentru noi, amintirea lui însă nu se va pierde, ci va trăi caldă și vie în sufletele atâtor rânduri de tineri pe cari credința ideilor și exemplul lui fecund l-au vrăjit.

turii noastre naționale, l-am putea asemăna cu nemuritorul Gh. Lazăr, cel puțin în partea primă a vieții sale, pentru că asemenea lui Gh. Lazăr a trecut și Gh. Bogdan-Duică prin aceleași ape ale sbuciumului sufletesc, până ce a ajuns să se fixeze în ideologia patrimoniului tradițional al neamului nostru. Cu o puternică și solidă cultură sufletească cimentată în școlile din Brașov în atmosferă curată bazată pe concepțiile religioase ale tradițiilor noastre naționale a intrat Gh. Bogdan-Duică în vâltoarea luptelor naționale dela Sibiu. Dar entuziasmul tineresc animat de svăcniri năvalnice s'a poticnit curând izbîndu-se de rezonanțatul unei evoluții sociale mai potolite și calculate, creîndu-i dificultăți în avântul lui de afirmare.

Cu sufletul încărcat de sentimente de repulziune față de unii oameni ai lui, asemenea lui Gh. Lazăr a trecut și Gh. Bogdan-Duică culmile Carpaților.

În capitala vechiului regat intrînd în contact direct cu unii dintre călăuzii destinului învățămîntului, adepți ai cugetării libere înstrăinați în mare măsură de orice preocupări de natură religioasă, fără să fie însă liber cugetător în sensul preconizat de vremile de astăzi, Gh. Bogdan-Duică a fost ademnit de aceștia să alunece în apele unor credințe, cari tăgăduiau utilitatea unei educații religioase morale în cadrele învățămîntului de stat.

Dar fondul moral al sufletului, din tinerețe a reacționat curînd. Uriașa avalanșă a oștilor române, pornite

pentru desrobirea noastră, în numele dreptății divine călitate într-o adâncă și sugestivă credință în Dumnezeu, a trezit și în sufletul lui Gh. Bogdan-Duică neprihănită scânteie a convingerii că existența unui popor numai atunci este deplin asigurată, când se întemeiază pe fundamentul indestructibil al credinței în Dumnezeu.

Și iată refractarul de ieri devine repede un entuziast apostol al ideologiei creștine luptător vajnic pentru afirmarea și realizarea aspirațiilor bisericii noastre naționale. Venind în Transilvania, ca profesor universitar la Cluj Gh. Bogdan-Duică intră în cadrele organizației bisericești, dând o lămură și prețioasă contribuție la toate problemele bisericești și școlare ca membru în adun. eparhială și în Consiliul eparhial al episcopiei Clujului.

El lasă în eparhia Clujului un gol,

Cuvântarea dlui Rector Dr. N. Colan.

În numele FOR-ului vorbește rectorul Academiei teologice din Sibiu, Nicolae Colan, care spune:

Jalnic ascultători,

Când în primăvara anului 1933 s'au adunat la Cluj câteva mii din cei mai distinși fii ai sfintei noastre biserici și ai neamului românesc spre a alcătui „frăția ortodoxă română“, nimeni n'a clocotit de un mai sacru entuziasm decât adânc regretatul Gh. Bogdan-Duică. Entuziasmul lui isvoră din convingerea că neamul nostru nu poate fi îndreptat pe drumul renașterii sale morale și a marilor biruinți spirituale, decât cu ajutorul bisericii strămoșești, al încercărilor ei tradiționale și a izbăvitorilor ei povețe. Întru tot iubitul nostru adormit întru Domnul era convins mai departe, că în această măreață operă sfântă, maica ocrotitoare a neamului are lipsă de concursul devotat al fiecărui fiu al ei și în primul rând de concursul credincioșilor ei luminați.

Prețuind după cuviință vrednicia și jertfelnicia misionară ca și prestigiul cultural al lui Gheorghe Bogdan-Duică, l-a ales dela întemeierea ei președinte al secției arhiepiscopiei noastre.

În aceasta demnitate, ilustrul defunct a propovăduit cu cuvântul vorbit și scris deopotrivă virtuțile marilor mucenici ai ortodoxiei românești,

care își va resimți pustietatea vreme îndelungată și episcopia noastră va simți lipsa acestui factor de o înaltă valoare morală.

Episcopul nostru și eparhia Clujului își aduce prin rostul meu priinos de mulțumită și îi va păstra vecinică recunoștință pentru neprețuita contribuție ce ni-a dat-o răposatul în zilele de frământări grele și îndelungate pentru afirmarea și consolidarea temelii acestei episcopii. Și îi rămân recunoscători și pentru pilda clasică ce ne-a dat-o, ca o dovadă zdrobitoare mai ales pentru cei amăgiți de ispita îndoelilor, că salvarea și garanția viitorului acestui neam nu se poate întemeia decât pe consacrarea intactă a virtuților noastre străbune și pe o sinceră și curată credință în Dumnezeu.

În veci pomenirea lui.

ca prin ele să aprindă și să întărească în sufletul generației de azi și de mâine flacăra sfântă a iubirii legii strămoșești și a iubirii neamului. Pentru această binecuvântată râvnă și neadormită osteneală cheltuită în slujba marilor idealuri creștinești și naționale — ca și pentru planurile mărețe ce le-a făurit cu privire la lupta din viitor, — planuri pe cari noi le vom prețui ca pe un testament al iubitelui nostru președinte, FOR îi prezintă în această dureroasă clipă de despărțire cele mai sincere omagii de recunoștință, rugând pe părintele cerească să-l așeze în corturile ostașilor săi cari „luptă bună au luptat, credință au păzit.

ALTE CUVÂNTĂRI

În numele Societății scriitorilor români, vorbește dl Radu Dragnea, care dă glas durerii de a fi pierdut în Gheorghe Bogdan-Duică pe unul dintre membrii ei cei mai venerați. Bătrânul cu capul încadrat la tâmplă cu două mari flori ca rupte din melancolia acestei toamne, a purtat cu sine o veșnică tinerețe, emblema scriitorului. Bătăios până a nimici tot adversarul real sau numai croit din pasiune dialectică, tăind la planuri care spre a fi fost traduse pe hârtie n'ar fi ajuns o viață de om tihnită.

Parcurgând trecutul istoric cu aceeași repeziciune și certitudine și având sub ochi viața prezentă, Gh. Bogdan-Duică a avut o adevărată voluptate a scrisului tipărit până în pragul bătrâneții sale și din prima sa tinerețe, când sfios, după cum ne-o invocă singur, se apropia de redacțiile publicațiilor românești.

Duică a vrut ca libertatea cuvântului să fie nestânjenită de presiunile provincialiste și confesionale și când n'a putut să le înfrângă, nu s'a lăsat înfrânt de ele.

În urma unei asemenea ciocniri între conștiința sa, doritoare de liberul exercițiu al adevărului și mediul epocii, el părăsește Sibiuul pentru Cernăuți, și acest oraș pentru București.

În capitala neamului, tânărul pribeag ardelean a găsit atmosfera criticismului junimist în care a putut în sfârșit respira din plin.

Criticul cultural, care se prezintase ca atare în începuturile lui, acum ia cunoștință de sine. Viața lui se confundă de acum înainte într-o activitate publicistică, în care criteriile de judecată sunt atât de selectate la lumina junimistă, și în contact cu o neîntreruptă lectură filozofică, încât Bogdan-Duică devine unul dinre întemeietorii istoriografiei noastre literare. Dela el datează cultul cercetării migăloase a faptului literar din trecut, dela el începe coborârea în studiul primilor noștri scriitori, ziși moderni, a acelor procedee de știință istorică, până atunci rezervate de spe-

(Continuare de pe pag. 1).

A fost cea mai frumoasă bucurie pentru noi, când am înregistrat *convertirea* acestui mare savant al neamului românesc, care a înțeles să se pună cu totul în serviciul țelurilor divine ale Bisericii ortodoxe. Primit cu satisfacție în toate adunările reprezentative, el a adus acolo prestigiul științei sale extraordinare și colaborarea unei inteligențe scriitoare, afirmându-se, ca unul din cei mai zeloși susținători ai restaurării Episcopiei Clujului, întreprinsă cu rezultate atât de fericite de către P. S. nostru Episcop Nicolae.

Gheorghe Bogdan-Duică este și unul din ctitorii entuziaști ai FOR-ului, acceptând să fie președintele lui în arhidieceză, unde simțea o adevărată plăcere să lucreze în deplină înțelegere cu I. P. S. Mitropolit Nicolae.

Condeii lui viguroși și atotștiutori a început să ofere, sub auspiciile FOR-ului, o serie lungă de „mici studii istorice“ publicate aici și în „Telegraful Român“, cari vor trebui strânse acum într'un volum, pentru utilitatea lor deosebită. Nu vom putea uita acel minuțios studiu despre „Petru Maior ca vrășmaș al Papei“, care este o splendidă pagină de cercetare teologică, unică în literatura noastră bisericească.

Dar cine nu-și va reaminti mereu acele sprintene și energice replici împotriva detractorilor din cealaltă strană, cari vor rămâne tot atâtea apologii miniaturate ale ortodoxiei românești.

Împotriva aparențelor, ce se degajau din faima lui de polemist nemilos și zdrobitor, sau din figura lui masivă, severă, prinsă în linii ibseniene, Bogdan-Duică avea o inimă caldă, bună și iubitoare. Poezia articolului „Catedrala“ și lacrimile de copil ce-au încălzit cuvântarea lui duioasă dela mormântul lui Șaguna, sunt destăinuirii impresionante ale sufletului său mare și curat.

Iată, de ce plângem pierderea dureroasă, ce lovește știința națională și credința ortodoxă, prin dispariția lui Gh. Bogdan-Duică.

I. MATEIU.

CATEDRALA...

Republicăm această perlă religioasă ce ne-a dăruit regretatul Gh. Bogdan-Duică, spre a înțelege și mai bine iubirea lui sinceră față de Biserica ortodoxă:

Va fi un loc de repaus al conștiințelor, de reculegeri gânditoare, de liniște sufletească, dar va fi și o POARTĂ spre viitor...

Are un cusur; cupola nu-i este aurită, pentru ca și pe dinafară să simbolizeze: ce va trebui să fie pe dinlăuntru: AUR ortodox.

Are încă un cusur; dacă o privești din față, dincolo ochii cer un razim de verdeață, de copaci, cari s'o îmbrățișeze cu simpatie, răcoritoarea înfățișare a codrilor care 'ncunjurau odinioară și 'nconjoară încă pământului românesc; curând vor crește, însă, și copacii, pentru ca NATURA să-i fie mereu aproape catedralei.

Împrejurul ei vor crește flori, demierdate de soarele care chiar asupra ei se revărsă bogat: SOARE și FLORI. Cine sunt copilele și femeile care le vor răsădi aici cu mâini albe și tremurând în suflete ardoarea?

Este mult de-atunci, de când cetii o legendă gingașă: Isus eră copil, când s'a urcat la cer; sedeă într'ro floare, ca un fluture ca o albină; și, de puterea lui, floarea creșu, creșu, până-l ajunse la poarta raiului...

Nouă, copacii și florile ne vor duce până acolo numai gândurile noastre; cu blândețe.

Dar acolo 'nlăuntru, ce se va 'ntâmpla?

Să nu se uite că nu demult a trăit un filosof, care a scris un „Antichrist“ și în el a zis: „Ce este mai dăunător decât orice vițiu? MILA faptei cu toții slabii — creștinismul“. „Creștinismul are nume de religie a milei. Dar mila se opune afectelor tonice, care sporesc energia vieții; mila-i depresivă; compătîmind pierzi

din putere“. Iată vorbe zise 'nainte de războiu. Dar în lumea în care a fost atâta răutate și cruzime, atâta bucurie de răul altuia, atâta moarte grăbită, se mai poate zice că mila creștinească este — pierdere?

De-acolo, din lăuntru, glasuri românești vor slugi 'nainte milei și îndurării, creștinismului celui adevărat și vechiu, pe care instinctele din om nu-l vor dărâma niciodată.

Dar mila nu-i — instinct?

Chiar acum mi se nălucește 'n fața tâmplii o figură, pe care'n viață încă nu am întâlnit-o: Un preot cu fața de arhanghel, în ochi cu sclipiri de pătrundere în suflete... Ne-a înțeles pe toți; și iată-l, acum are glasul aspru, pedepsitor al celui ce vede că 'n drumul către Iisus sunt și spini. El cheamă 'nlăturarea, el poruncește și 'n sufletul scormonit se face loc pentru învățătura vecinică.

Catedralei trebuie să-i dorim și astfel de predicatori-arhangheli, cu

gânduri înaripate, aspre și miloase 'n acelaș timp; pentrucă plină-i lumea de azi de dorul binelui și de călăuzirea cea mai creștinească spre el.

*

Odată, undeva, predica preotul cel chemat; gândul îi era sinceritate și glasul jar. Orașul era plin de artă, păreții caselor plini de chipuri adevărate. Plecând din biserică acasă femeile-au scoborât chipurile din păreți și le-au aruncat.

Vedea-vom și noi încolțind asceza?; nu aceea, artistică, ALTA, dar o asceză...?

Catedrala-i zid sfânt; e artă, e pictură; este loc de scoborâre-a binecuvântării, de rugăciune...

Cine-o va încunjură? Numai florile, verdeața copacilor, soarele și luna, dându-i umbre lângă lumini?

O va 'ncunjura un suflet: cald, vindecător, bun ca cea mai bună inimă de mamă, profund CRESTINI-ZĂTOR?

Aceasta-i AȘTEPTAREA noastră!

cialiști unor subiecte cu totul de altă natură.

Acest spirit de investigație microscopică și construcție în beton a smuls din rădăcină imaginația, ca pe o plantă otrăvitoare și n'a lăsat să vorbească în studiile sale decât faptele și numai faptele. De aceea monografiile sale ultime, ca de pildă aceea despre Barnuțiu sau aceea despre Lazăr, poartă pecetea unei maturități vrednică nu de un spirit literar, ci de un matematic. Dar sub acest spirit de piatră, vibra o cordialitate care-l umaniza între specialiști.

Cine ar fi bănuț de departe că în acest erudit academician e o inimă caldă? Pe stradă sau la masa unui local public, în căsuța lui sau aiurea, el te întreținea, fie că era tânăr sau de vârsta sa, despre tot ce știa și numai vitregia vremurilor noastre față de cultură, a împiedecat tineretul, să fie o generație de cărturari după modelul său.

Biserica trebuie să-l prenumere

printre cei mai adânci cunoscători ai ei și iubitori ai rostului ei național-creștin.

În numele facultății de litere din Cluj vorbește d. prof. N. Drăgan, decanul facultății care face biografia decedatului și o documentată apreciere a activității sale literare și științifice.

În numele *Astrei* vorbește dl Dr. Gheorghe Preda, vice-președintele Asociației, care elogiază munca neprecupețită ce a desfășurat regretatul defunct pentru literatura și cultura română.

În numele sindicatului presei vorbește d. I. Breazu, care, ca fost elev al lui Duică evocă duiioase amintiri de student.

Dus la cimitir în sunetul fanfarei militare și a clopotelor dela toate bisericile, acolo este elogiât în numele organizației liberale de Mureș de protopopul Ștefan Rusu.

Delegații Eparhiei Clujului și ai P. S. Episcop Nicolae au fost: Păr. cons. Dr. S. Stanca și Dr. I. Vască, Rectorul Academiei Teologice.

INFORMAȚIUNI

Gazeta noastră, care s'a bucurat de colaborarea eminentă a regretatului academician, trimite și pe această cale expresiunea sentimentelor ei de durere, dnei Constanța Bogdan Duică, soția bună, devotată și iubitoare până la jertfa de sine.

F. O. R. și moartea lui Gh. Bogdan Duică. Conducerea centrală a F. O. R.-ului, înțelegând cea dintâi pierderea grea ce o suferă prin dispariția acestui învățat și însuflețit îndrumător al ei, s'a grăbit să condoleze telegrafic familia îndoliată, iar la înmormântare a delegat pe dl Nicolae Colan, Rectorul Academiei Teologice din Sibiu, să rostască panegiric în numele asociației.

Cum s'a săvârșit G. Bogdan Duică. Mare iubitor al școlii secundare, pe care o servise timp îndelungat ca profesor și director la liceul Mihai Viteazul din București, defunctul se duse și în toamna aceea la Brașov, spre a prezida examenele de bacalaureat. Anunțându-și sora de acolo de sosire, totuș a tras la Hotel Coroana. Explicația: probabil s'a simțit rău încă în tren și nu voia să mai îngrijoreze rudele cu boala, al cărei tratament și-l făcuse de atâtea ori singur. De astădată însă, inima lui bătea mai greu și compresele reci, aplicate fără nici un ajutor, nu și-au produs efectul calmant. Lipsit de asistență medicală, fără nimenea în jurul lui, el s'a stins brusc în cursul nopții din 23 Septembrie. Doar orașul, în care și-a trăit farmecul copilăriei, de i-a întins, ca într'un simbol, potirul dulcilor amintiri mângâietoare.

Ultima solie. Cu două zile înainte de moarte, regretatul savant Gh. Bogdan-Duică incredințase „Telegrafului Român” două articole. Ele au eșit deodată cu anunțul dureros al morții lui. Unul, tipărit în fruntea gazetei, se ocupa de „Școala sătească”, în care defunctul vorbea despre așazisa „Școală țărănească” organizată de „Astra” în mai multe centre ardelenne. Marele pedagog, relevând utilitatea acestor școli, cerea să se întocmească și manualul lor didactic, ținând seama de specificul regional. Este ultima solie, care nu ne îndoim că va fi ascultată de organele competente.

Hirotoniri. În săptămâna aceasta au fost hirotoniți de preoți, în capela episcopescă, clericii absolvenți *Valer Todea* pentru parohia Gârda-de-sus (Câmpeni), *Mihail Chiorean* pentru parohia Cărbunariu și *Vasile Hereș* pentru parohia Lăschia, ambele din tractul Cetatea-de-peatră.

Sfințirea bisericii celei noi din Huedin se va face cu mare și deosebită solemnitate *Duminică, în 14 Octombrie a. c.* Nădăjduim, că pe lângă poporul credincios din apropiere, va lua parte și un număr considerabil de credincioși din Cluj, ca să prăznuiască triumful ortodoxiei în orașul îngrădirii de străini, aci.

Dela Academia Teologică. Înscriserile și reinscrierile se pot face până la 6 Octombrie; examenele semestrale restante până la aceeaș dată începând cu ziua de 1 Octombrie. Examenul I (prim) general se va ține la 5 și 6 Oct.; inaugurarea festivă a noului an de studii se va face în Biserica Catedrală la 7 Octombrie. Cursurile regulate încep la 8 Oct. c. Nu se va admite nici un restanțier la înscriere sau reinmatriculare.

AVIZ!

Se aduce la cunoștința Onor. Preoților, că au apărut **CĂRȚILE DE RELIGIE PENTRU ȘCOALELE PRIMARE**

Clasa I costă 12 Lei.
Clasa II costă 12 Lei.

Clasa III costă 14 Lei.
Clasa IV costă 14 Lei.

Se pot comanda la dl **Prof. A. BUZDUG**, Cluj, str. Bădescu 20. Baniise trimit înainte. — Cumpărătorilor li se dă rabatul cuvenit.

† **Dimitrie Cabadaief.** Aflăm săvârșirea din viață a pictorului sibiuan D. Cabadaief, bine cunoscut în Ardeal prin zugrăvirea unui mare număr de biserici și organizarea unei serii de expoziții de pictură împreună cu soția sa, o sălișteancă cu reale însușiri artistice. Odihnească în pace.

Mari serbări ortodoxe. Eparhia ortodoxă a Oradei se pregătește de mari serbări. E vorba de aniversarea unui veac și jumătate dela zidirea catedralei, care a jucat un rol național și religios atât de hotărâtor în Biharia prigonirilor și silniciilor dușmane. P. S. Episcop Roman, sesizând toată semnificația istorică a acestui eveniment, se simte obligat să-i dea proporțiile pe cari el le merită. Serbările vor avea loc în cursul lunii Noemvrie, și ele vor constitui una din cele mai strălucite manifestații naționale la granița de Vest a Țării.

Minunile naturii. Ministerul domeniilor anunță, că la Soroca se coc a doua oară cireșele, la Lugoj pomii sunt în floare, la Târgoviște trandafirii noi umplu văzduhul de mireasmă, iar în Cadriater vița de vie începe a doua rodire.

Noi vedem și în aceste minuni dragostea Domnului pentru țara noastră binecuvântată.

Nr. 365—1934 pp. (18) 1—3

CONCURS

Se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Renașterea” pentru postul de paroh în parohia de clasa I. *Teiuș*, din protopopiatul Aiud.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat, conform calificației și anilor de serviciu.
2. Sesiune parohială de 28 jug., teren arător de calitate bună, în hotarul comunei Rădești.
3. Casă parohială nou zidită, cu grădină de 1200 stj.
4. Onorarii stolare benevole, conform uzului.

Concurenții admiși vor întruni condițiunile legale stabilite în Regulamentul pentru parohii în vigoare, având a-și înainta cererile legal întocmite Oficiului protopopesc și, pe lângă autorizația legală, se vor prezenta în parohie, spre a face cunoștință cu poporul.

La cererea de candidare se va alătura și actul de învoire al P. Sf. Episcop.

Teiuș, la 12 Septembrie 1934.

Oficiul protopopesc ort. rom. din Aiud în înțelegere cu Cons. par. din Teiuș.

Dr. Oct. Acelenescu, Iosif Pop, notar, protopop.

Nr. 575—1934.

(19) 1—3.

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de cl. II-a *Costeni*, din protopopiatul Lăpuș, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în „Renașterea”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat.
2. Sesiune parohială completă, înscrisă în Cartea funduară.
3. Drept de lemne în compose-sorat.
4. Stolele îndatinate și statorite în procesul verbal din 9 Sept. 1934.

În lipsă de casă parohială, deocamdată se va îngriji preotul de casă.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererea cu documentele prescrise subsemnatului oficiu și cu prealabila încuviințare se pot prezenta în parohie, pentru a face cunoștință cu poporul.

Concurenții vor prezenta act de învoire dela P. S. S. Episcopul nostru, fără care nu vor fi luați în lista de candidare.

Tg.-Lăpușului, la 24 Sept. 1934.

În înțelegere cu Consiliul parohial.

Ștefan Gheție, protopop.

Nr. 2340/1934.

(20) 1—1

CONCURS

Pentru catedra de *filozofie-pedagogie* la Academia de teologie ort. română din Oradea, devenită vacantă vacantă prin demisia profesorului Dr. Eugeniu Speranția, se publică concurs cu termen de 30 zile (până la data de 15 Octombrie 1934) în următoarele condițiuni:

1. Salarul cu accesoriile se va plăti în întregime din bugetul Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, din suma ce se acordă anual Academiei noastre de teologie. Consiliul eparhial nu ia nici o garanție pentru achitarea salarului.
2. Numărul obligator de ore este de 10 (zece) la săptămână.
3. Cel ales, întrucât nu este titular definitiv, va funcționa timp de 3 ani ca profesor titular provizoriu. După acest stagiul va putea fi definitivat, însă numai dacă va fi hirotonit.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile adresate către Prea Sfințitul Episcop până la data de 15 Octombrie 1934, alăturând următoarele documente:

1. Act de botez dovedind că sunt români ortodocși și cetățeni români.
2. Diplomă de bacalaureat dela liceu și cea de doctor în teologie, dela o facultate de teologie ortodoxă.
3. Curriculum vitae.
4. Certificate despre serviciile îndeplinite dela terminarea studiilor universitare până azi.
5. Lucrări literare.

Oradea, din ședința în secțiuni unite, ținută în 11 Septembrie 1934.

Consiliul Eparhial ort. rom.

Abonați și răspândiți „VIAȚA ILUSTRATĂ”

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.